

بِسْمِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای
و جداول آموزشی جزای عمومی و اختصاصی
و قوانین خاصه آزمونی حقوق جزا

مؤلف:

محمدرضا اسلامی خو

استاد دانشگاه - وکیل پایه یک دادگستری

انتشارات چتر دانش

- سرشناسه : اسلامی‌خو، رضا، ۱۳۵۵-
- عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
- عنوان و نام پدیدآور : مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای و جداول آموزشی جزای عمومی و اختصاصی و قوانین خاص آزمونی حقوق جزا/ مؤلف محمدرضا اسلامی‌خو.
- مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۴۰۱.
- مشخصات ظاهری : ۶۵۶ ص: جدول.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۵۸۱-۱
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- موضوع : حقوق جزا -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
Criminal law -- Iran -- Examinations, questions, etc. (Higher)
حقوق جزا -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)
Criminal law -- Iran -- Study and teaching (Secondary)
آیین دادرسی جزایی -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
Criminal procedure -- Iran -- Examinations, questions, etc. (Higher)
آیین دادرسی جزایی -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
Criminal procedure -- Iran -- Examinations, questions, etc. (Higher)
- رده بندی کنگره : KMH۳۸۰۰
- رده بندی دیوبی : ۳۴۵/۵۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۹۰۲۹۶۲۲
- اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

- نام کتاب : مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای و جداول آموزشی جزای عمومی و اختصاصی و قوانین خاص آزمونی حقوق جزا
- ناشر : چتر دانش
- مؤلف : محمدرضا اسلامی‌خو
- نوبت و سال چاپ : اول - ۱۴۰۱
- شمارگان : ۱۰۰۰
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۵۸۱-۱
- قیمت : ۳۸۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خم‌نیری‌جاوید (اردیبهشت‌شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

ناشر سخن

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرتعدادترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

تقدیم؛

کتاب حاضر را به روح بلند مرحوم پدر به عنوان اولین معلم و مشوق اصلی من در کسب علم و دانش و سپس به فرزند عزیزم فاطمه یامین تقدیم می‌نمایم.

سخنی با مخاطب؛ (قبل از مطالعه کتاب حتماً مقدمه را بخوانید)

ضمن تشکر از حسن اعتماد و توجه بابت انتخاب این کتاب و آرزوی موفقیت در آزمون پیش رو سخنم را در دو بخش ارائه می‌نمایم.

بخش اول:

از طرفی پویایی علم حقوق و نیاز به حق دانش پژوهان محترم این رشته به منابع جدید و قابل اتکاء، ضرورت تالیف آثار قوی و سودمند برای مرتفع نمودن خواسته‌های علمی داوطلبان را بیش از گذشته نمایان ساخته است. نگاشتن آثار ضعیف و القاء نظرات شخصی پیامدهای مخربی بر نسل آینده جامعه حقوقی به دنبال خواهد داشت لذا پرهیز از این نوع رفتار توصیه همیشگی بزرگان و دلسوزان عرصه علم و دانش حقوقی بوده و هست. از سوی دیگر لازم‌الاجراء شدن هر قانون مصوبی علاوه بر آن که تغییراتی در دیدگاه‌ها و رویه‌های حقوقی و قضایی ایجاد می‌کند، در رویکرد طراحان سؤالات آزمون‌های حقوقی نیز اثر انکارناپذیر دارد. نمونه بارز و شاخص این ادعا «قانون کاهش مجازات حبس تعزیری» است که در خرداد ۱۳۹۹ لازم‌الاجراء گردید. این مصوبه به طور مستقیم بر قانون مجازات اسلامی و قانون آیین دادرسی کیفری و به طور غیرمستقیم بر قوانین متعدد جزایی اثر گذار بود. وجود برخی ابهامات در قانون اخیرالتصویب موجب صدور نظریات متعدد از اداره حقوقی قوه قضائیه و نیز صدور آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور گردید. بدون تردید طراحان سؤال‌های آزمون‌های حقوقی اصلاحات جدید را مدنظر داشته و به طور قطع در طرح سؤالات آگاهی و اشرافیت داوطلبان محترم را مورد ارزیابی قرار خواهند داد.

به واسطه بیش از دو دهه تدریس مباحث فقهی و حقوقی در مراکز گوناگون علمی و آموزشی و همچنین تصدی به منصب خطیر قضاوت و فعالیت در کسوت مقدس وکالت سعی شده است در کتاب حاضر نکات مهم و کلیدی مدنظر قرار گیرد تا سهمی هرچند کوچک در موفقیت داوطلبان ارجمند داشته باشد.

از ویژگی‌های مجموعه حاضر می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- (۱) ارائه سئوالات ادواری و طرح سئوالات تالیفی بر اساس استانداردهای آزمون های حقوقی
- (۲) دسته بندی سئوالات بر اساس مباحث و موضوعات حقوق کیفری
- (۳) طبقه بندی سئوالات در سه سطح آسان (C)، متوسط (B) و سخت (A)
- (۴) طرح سئوالات قوانین خاص آزمونی درس آیین دادرسی کیفری
- (۵) پاسخ‌های تحلیلی بر اساس آخرین اصلاحات قوانین و مقررات
- (۶) پاسخ‌های استنادی بر اساس آراء وحدت رویه و رویه قضایی و کلید تست سازمان سنجش
- (۷) پرهیز از القای دکترین و دیدگاه شخصی در پاسخ به سئوالات
- (۸) ایجاد انگیزه در داوطلب جهت مراجعه به قانون به عنوان اصلی‌ترین منبع که بعضا مورد غفلت قرار می‌گیرد.

بخش دوم:

در کنار تدریس دوره‌های بلند مدت درس آیین دادرسی کیفری و کارگاه‌های نکته و تست، ایفای نقش مشاور و طراح سؤالات آزمونی در موسسه آموزش عالی آزاد چتردانش فرصتی مغتنم ایجاد نمود تا ضمن شناخت ضعف‌ها و آسیب‌ها، راهکارهای عملی و موثر در بالا بردن ضریب موفقیت داوطلبان آزمون‌های حقوقی به ویژه وکالت و قضاوت، ارائه گردد. بدین منظور ده راهکار که حاصل تلفیق علم و تجربه می‌باشد و داوطلبان متعددی تاثیر مثبت آن را تایید نموده‌اند تقدیم حضور مخاطبان گرامی می‌شود:

۱. برای خستگی کمتر ذهن و بازدهی بهتر و نیز مدیریت زمان توصیه می‌گردد، دروس با توجه به درصدهای آزمون‌های آزمایشی به ترتیب آسان و سخت چیدمان شود و ابتدا از سؤالات درس آسان شروع کرده و سپس به سراغ سؤالات درس سخت رفته و به همین منوال تا پایان آزمون ادامه یابد.

۲. برای مدیریت زمان، توصیه اکید همراه داشتن ساعت عقربه دار مچی است. از کل زمان آزمون، ۱۵ دقیقه پایانی را برای جمع بندی به خصوص بررسی سؤالات علامت دار قرار دهید.

۳. داوطلب نباید در پاسخ دهی به سؤالات حریص باشد. پاسخ‌های غلط، زحمت شما را در مورد جواب‌های صحیح از بین می‌برد.

۴. سؤالات با تمرکز و دقت خوانده شود. بویژه به مثبت یا منفی بودن فعل سؤال توجه گردد. توصیه می‌شود برگه پاسخنامه را روی گزینه‌های چهارگانه سؤالات قرار دهید تا در زمان خواندن سؤال، مسیر دید چشم شما به سمت گزینه‌ها منحرف نشود.

۵. نکته بسیار مهم آن است که اگر در سؤالات درس جزا یا کیفری، میزان مجازات درج شده باشد، حتما درجه جرم (بر اساس ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی) بالای آن نوشته شود.

۶. در تست زنی مدرن از روش «استخراج نکات» استفاده می‌شود. بدین صورت که نکات کلیدی سؤال از طریق کشیدن خط دور آنها مشخص شده سپس گزینه‌ای که بیشترین تناسب

را با نکات سؤال دارد انتخاب می‌گردد.

۷. چنانچه تشخیص تناسب گزینه با داده‌های سؤال میسر نشد از روش «ردّ گزینه» استفاده شود. بدین صورت که پس از خواندن دقیق سؤال، ابتدا گزینه «پرت» سپس گزینه «نزدیک به پرت» که ربطی به سؤال ندارند، روی آنها خط زده شود. سپس دو گزینه بعدی که نزدیک به هم هستند مورد بررسی قرار گرفته و گزینه صحیح انتخاب گردد.

۸. در مواجه شدن با سئوالاتی که گزینه‌های طولانی دارد، علامت (+) کنار سؤال زده شود و سؤال بعدی بررسی شود. در زمان جمع بندی (۱۵ دقیقه پایانی) به سراغ سئوالاتی که علامت (+) دارند رفته و پاسخ‌ها را بررسی و گزینه صحیح را انتخاب نماید.

۹. اگر بین دو گزینه شک ایجاد شد، روی گزینه‌های دیگر خط کشیده و سپس کنار سؤال، علامت (+) زده و سؤال بعدی بررسی شود. در زمان جمع بندی (۱۵ دقیقه پایانی) مجدداً سؤال بررسی و در صورت یقین، گزینه صحیح انتخاب شود.

۱۰. تکمیل پاسخنامه به هیچ وجه به انتهای زمان آزمون موکول نشود. همزمان با انتخاب گزینه صحیح، مربع مربوط به همان سؤال در برگ پاسخنامه سیاه گردد.

فهرست

فصل اول: حقوق جزای عمومی یک	۱۰
مبحث: صلاحیت‌های مبنایی	۱۰
مبحث: قلمرو قوانین جزا در زمان	۴۰
مبحث: علل موجهه جرم	۵۶
مبحث: جرم و عنصر روانی	۷۷
فصل دوم: حقوق جزای عمومی دو	۱۰۵
مبحث: انواع مسئولیت کیفری	۱۰۵
مبحث: علل رافع مسئولیت کیفری	۱۴۷
فصل سوم: حقوق جزای عمومی سه	۱۷۰
مبحث: مجازات‌ها	۱۷۰
مبحث: نهادهای ارفاقی مجازات‌ها	۲۰۴
مبحث: نهادهای تشدید مجازات‌ها	۲۴۴
مبحث: عوامل سقوط مجازات‌ها	۲۶۸
فصل چهارم: حقوق جزای اختصاصی یک	۲۹۴
مبحث: جرائم علیه تمامیت جسمانی	۲۹۴
مبحث: جرائم منافی عفت	۳۸۱
مبحث: جرائم علیه تمامیت معنوی	۴۰۱
فصل پنجم: حقوق جزای اختصاصی دو	۴۳۶
مبحث: جرائم علیه اموال و مالکیت	۴۳۶
فصل ششم: حقوق جزای اختصاصی سه	۴۷۹
مبحث: جرائم علیه امنیت	۴۷۹
مبحث: جرائم علیه آسایش عمومی	۵۰۹
فصل هفتم: ادله اثبات کیفری	۵۲۹

فصل هشتم: قوانین خاص جزایی	۵۵۵
مبحث: کلاهبرداری، اختلاس، ارتشاء	۵۵۵
مبحث: جرم سیاسی و مطبوعاتی	۵۷۶
مبحث: جرائم رایانه‌ای	۵۸۲
مبحث: صدور چک پرداخت نشدنی	۵۹۴
مبحث: پولشویی و تامین مالی تروریسم	۶۰۴
مبحث: اسید پاشی	۶۱۵
مبحث: جرائم مرتبط با حقوق خانواده	۶۲۲
مبحث: جرائم مرتبط با قانون تجارت	۶۲۸
مبحث: جرائم مرتبط با قانون قاچاق کالا و ارز	۶۳۳
مبحث: جرائم مرتبط با مقررات ثبتی	۶۳۸
مبحث: قانون مجازات اخلال در نظام اقتصادی کشور	۶۴۵
مبحث: جرائم مرتبط با قانون مبارزه با مواد مخدر	۶۴۹

فصل اول: حقوق جزای عمومی یک

مبحث: صلاحیت‌های مبنایی

سؤالات سطح C (آسان)

۱ وقوع کدامیک از جرایم زیر در خارج از کشور قابل محاکمه و مجازات طبق

قوانین ایران است؟

الف) استفاده از اجراییه یکی از شعبات شورای حل اختلاف

ب) جعل دستخط رسمی نماینده مجلس خبرگان

ج) ساخت سکه تقلبی رایج خارجی

د) هر سه مورد

پاسخ: گزینه «الف» مستند به بند ۵ ماده قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ رسیدگی به ارتکاب جعل یا استفاده از آراء مراجع قضایی در خارج از ایران در صلاحیت محاکم ایران است. همچنین با توجه به بند پ ماده مذکور جعل دستخط رسمی نماینده مجلس خبرگان در خارج از کشور جرم انگاری نشده لذا از شمول بند مذکور خروج مصداقی دارد همچنین بند ث ماده یاد شده تصریح به تهیه و ترویج سکه قلب در مورد مسکوکات رایج داخلی دارد و شامل سکه خارجی نمی‌گردد.

۲ فردی بدون هیچ سمتی در نیروهای مسلح با استفاده از لباس‌های رسمی

ماموران نظامی و انتظامی از مرز ایران خارج و در کشور ترکیه با استفاده از

همان لباس‌ها مبادرت به تهیه سلاح مجاز جهت فروش در ایران می‌نماید.

کدام کشور صالح به رسیدگی است؟

الف) ایران

ب) ترکیه

ج) ایران مشروط به تقاضای رسیدگی دولت ترکیه

د) ترکیه مشروط به تقاضای دولت ایران

پاسخ: گزینه «الف» مستندا ماده ۴ قانون مجازات اسلامی «هرگاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.» با توجه به این که استفاده غیرمجاز از لباس نظامی یک جرم مستمر می‌باشد که عنصر مادی آن در بستر زمان تجدید می‌گردد.

۳ ارتکاب کدامیک از جرایم زیر در خارج از قلمرو ایران از سوی ایرانی یا

غیر ایرانی قابل محاکمه و مجازات طبق قوانین ایران است؟

الف) استفاده از آراء جعلی مراجع قضایی ایران

ب) جعل دستخط رسمی رییس دیوان عدالت اداری

ج) تهیه سکه تقلبی رایج خارجی

د) هر سه مورد

پاسخ: گزینه «الف» با ملاحظه بند پ ماده ۵ قانون مجازات اسلامی استفاده می‌شود که در مصادیق آن جعل «دستخط رسمی رییس دیوان عدالت اداری» بیان نشده است و در بند ث ماده مذکور نیز صرفاً تهیه و ترویج سکه قلب در مورد مسکوکات رایج داخل تصریح شده است نه مسکوکات رایج خارجی.

۴ «الف» تبعه کشور ترکیه در فرانسه به دلیل جعل چک تضمینی یک

ایرانی تحت تعقیب قرار گرفته و تبرئه شده است. او سپس برای گردش به

ایران مسافرت می‌کند و شاکی، علیه وی در مراجع کیفری مبادرت به طرح

شکایت می‌نماید. کدام گزینه در مورد تعقیب قضایی مرتکب صحیح است؟

الف) چون چک از اسناد رسمی تلقی نمی‌شود و صرفاً در حکم اسناد لازم‌الاجراء

است، قابل تعقیب نیست.

ب) چون چک از اسناد تعهدآور است، با شکایت بزه دیده، قابل تعقیب است.

ج) چون رفتار ارتكابی در ایران و کشور محل وقوع، جرم می‌باشد، لذا قابل تعقیب

می‌باشد.

د) قابل تعقیب نیست.

پاسخ: گزینه «د» به موجب بند ب ماده ۷ قانون مجازات اسلامی چنانچه مرتکب جرم تعزیری غیرمنصوص شرعی در کشور محل وقوع جرم محاکمه شده و تبرئه گردیده باشد طبق قاعده «منع محاکمه مجدد» دیگر قابل تعقیب کیفری نخواهد بود.

۵ کدامیک از گزینه‌های زیر در خصوص شرط مجرمیت متقابل صحیح است؟

الف) شرط مجرمیت متقابل یکی از شرایط لازم جهت اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال است.

ب) شرط مجرمیت متقابل در جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی یکی از شرایط لازم جهت اعمال اصل صلاحیت شخصی منفعل است.

ج) شرط مجرمیت متقابل یکی از شرایط لازم جهت اعمال اصل صلاحیت واقعی است.

د) موارد الف و ب

پاسخ: گزینه «ب» با توجه به بند الف ماده ۷ در اصل صلاحیت شخصی فعال فقط شرط است که عمل ارتكابی به موجب قوانین ایران جرم باشد و صرفاً در اصل صلاحیت شخصی منفعل است که شرط مجرمیت متقابل آنهم در جرایم تعزیری مطابق بند ب ماده ۸ غیر منصوص شرعی پذیرفته شده است.

۶ جعل دستخط غیررسمی کدامیک از مقامات زیر از سوی غیر ایرانی در

خارج از قلمرو حاکمیت ایران قابل محاکمه و مجازات مطابق قوانین جزایی ایران است؟

الف) رئیس دیوان عالی کشور ب) نمایندگان مجلس شورای اسلامی

ج) معاونان رئیس جمهور د) هیچکدام

پاسخ: گزینه «د» قانون‌گذار در مقام جرم‌انگاری مشمول صلاحیت واقعی در بند پ ماده ۵ قانون مجازات اسلامی مقرر نموده است: «...جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دستخط رسمی رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه، رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رئیس مجلس خبرگان، رئیس دیوانعالی کشور، دادستان کل کشور، اعضای شورای نگهبان، رئیس و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزرا یا معاونان رئیس جمهور یا استفاده از آنها». بنابراین جعل یا استفاده از مجعول نسبت به مهر،

امضاء، حکم، فرمان و دستخط رسمی مقامات مذکور در خارج کشور قابل محاکمه در ایران است و شامل موارد غیررسمی (عادی) نمی‌شود.

۷ اصل مجرمیت متقابل برای اعمال کدامیک از اصول صلاحیتی مقرر در

قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ شرط است؟

الف) اصل صلاحیت واقعی یا حمایتی

ب) اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزهکار

ج) اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزه دیده

د) موارد ب و ج

پاسخ: گزینه «ج» «اصل مجرمیت متقابل» یعنی رفتار ارتكابی در کشور محل وقوع جرم و در کشور اعمال کننده اصل صلاحیت، جرم باشد. با توجه به مواد ۳ الی ۹ قانون مجازات اسلامی این اصل صرفاً در ماده ۸ قانون مجازات اسلامی در مورد اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزه دیده بدین شرح پذیرفته شده است: «ب- رفتار ارتكابی در جرائم موجب تعزیر به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران و قانون محل وقوع، جرم باشد...»

۸ یک تبعه مصری در ایتالیا مرتکب جعل اسناد خزانه دولت ایران می‌گردد،

تحت چه شرایطی در دادگاه‌های ایران به جرم وی رسیدگی خواهد شد؟

الف) در ایران یافت شود یا به ایران اعاده گردد.

ب) جرم جعل اسکناس رایج کشور خارجی (ایران) در ایتالیا جرم باشد.

ج) کشور ایران مطلقاً صلاحیت رسیدگی به جرم وی را ندارد.

د) دادگاه‌های ایران می‌توانند حتی بدون حضور وی یا اعاده وی به ایران نیز به جرم وی رسیدگی نمایند.

پاسخ: گزینه «د» با توجه به صدر ماده ۵ قانون مجازات اسلامی که بیانگر «اصل صلاحیت واقعی» می‌باشد در صورت ارتكاب یکی از جرایم مذکور در ماده یاد شده، در خارج از قلمرو ایران از سوی اتباع ایرانی یا غیر ایرانی، دادگاه‌های ایران بدون هیچ قید و شرطی صلاحیت رسیدگی دارند و حتی می‌توانند بدون اینکه مجرم به ایران اعاده یا در ایران یافت شود به جرم وی رسیدگی نمایند.

۹ در صورتی که یک غیر ایرانی در خارج قلمرو حاکمیت ایران از اسناد تعهد

آور بانک مرکزی ایران که توسط فردی دیگر جعل شده است استفاده نماید:

(الف) قابل محاکمه و مجازات طبق قوانین جزایی ایران نمی‌باشد.

(ب) بدون هیچ قید و شرطی، قوانین و محاکم ایران در رسیدگی به جرم وی صلاحیت دارند.

(ج) بدون هیچ قید و شرطی قوانین و محاکم ایران در رسیدگی به جرم وی صلاحیت دارند و در صورتی که در خارج از ایران محکوم شده و مجازات اجرا شده باشد امکان محاکمه‌ی مجدد وجود دارد ولی باید مجازات اجرا شده از مجازات تعیینی کسر گردد.

(د) در صورتی که مرتکب در ایران یافت شود یا به ایران اعاده گردد و در خارج اصلاً محاکمه نشده باشد و یا در صورت محاکمه تمام یا بخشی از مجازات در مورد او اجرا نشده باشد و جرم ارتكابی در قانون کشور خارجی نیز جرم باشد، قابل محاکمه و مجازات طبق قوانین ایران است.

پاسخ: گزینه «د» هر چند صرف استفاده از اسناد تعهدآور بانکی در بند ث ماده ۵ قانون مجازات اسلامی به صراحت جرم انگاری نشده است و در صلاحیت محاکم ایران نیست ولی با توجه به ماده ۸ قانون یاد شده که بیانگر اصل صلاحیت شخصی منفعل می‌باشد در صورت وجود شرایط این ماده که در گزینه چهارم آمده است به جرم شخص خارجی می‌توان در محاکم ایران رسیدگی کرد.

۱۰ در کدام مورد رسیدگی به جرم در دادگاه‌های ایران بدون یافت شدن یا

اعاده شدن مرتکب جرم به ایران صورت می‌پذیرد؟

(الف) جرایم مستخدمان دولت که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده‌اند.

(ب) جرایم ارتكابی از سوی ماموران سیاسی و کنسولی در خارج از قلمرو حاکمیت ایران که از مصونیت سیاسی برخوردارند.

(ج) مرتکبان جرایمی که مشمول اصل صلاحیت جهانی می‌باشند.

(د) موارد الف و ب

پاسخ: گزینه «د» اولاً: جرائم مستخدمان دولت در رابطه با شغل و وظیفه خود و نیز ماموران سیاسی و کنسولی ایران در خارج کشور مشمول اصل صلاحیت واقعی هستند ثانیاً: با توجه به اینکه در ماده ۶ قانون مجازات اسلامی اشاره ای به یافت شدن یا اعاده شدن نشده است لذا در مورد هر دو دسته افراد مذکور در ماده ۶ برای اعمال صلاحیت قوانین و دادگاه‌های ایران نیازی به حضور مرتکب در قلمرو ایران نیست و امکان محاکمه غیابی وجود دارد.

۱۱ یک تبعه عراقی با کمک «الف» تبعه ایرانی و «ب» تبعه پاکستانی مبادرت به جعل ارز خارجی در ایران می‌نماید. رسیدگی به اتهام آنها در محاکم ایران بر اساس کدام نوع از صلاحیت امکان‌پذیر است؟

الف) واقعی (ب) جهانی

ج) سرزمینی (د) شخصی فعال

پاسخ: گزینه «ج» با توجه به ماده ۳ قانون مجازات اسلامی «قوانین جزایی ایران درباره کلیه کسانی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند اعمال می‌شود مگر آن که به موجب قانون، ترتیب دیگری مقرر شده باشد.»

۱۲ ارتکاب کدام یک موارد زیر توسط تبعه ایرانی در خارج کشور قابل تعقیب و مجازات در محاکم ایران نمی‌باشد؟

الف) جعل دستخط غیررسمی مقام رهبری

ب) جعل امضای رسمی مقام رهبری

ج) جعل رسمی اثر انگشت مقام رهبری

د) جعل رسمی مهر مقام رهبری

پاسخ: گزینه «ج» با توجه به بند ب ماده ۵ قانون مجازات اسلامی ارتکاب جعل (اعم از رسمی یا غیررسمی) نسبت به دستخط، مهر، امضا، حکم یا فرمان مقام رهبری در خارج از کشور از حیث صلاحیت واقعی قابل محاکمه در ایران است. اما جعل اثر انگشت جرم انگاری نشده لذا بنابر اصل قانونی بودن جرم و مجازات قابل تعقیب و محاکمه نخواهد بود.

۱۳ چنانچه تبعه ایرانی در خارج کشور مرتکب توهین ساده شود و در ایران

یافت گردد کدام شرط برای محاکمه وی ضروری است؟

(الف) رفتار ارتكابی به موجب قانون ایران جرم باشد.

(ب) موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب وجود نداشته باشد.

(ج) موجبی برای موقوفی اجرای مجازات یا سقوط مجازات وجود نداشته باشد.

(د) همه موارد

پاسخ: گزینه «د» مستفاد از بندهای الف و پ ماده ۷ قانون مجازات اسلامی، این است که چنانچه تبعه ایرانی در خارج کشور مرتکب جرم تعزیری (غیرمنصوص شرعی) شود و در ایران یافت گردد با وجود شرایط مذکور در گزینه‌های اول تا سوم به اضافه عدم محاکمه و تبرئه مرتکب یا محاکمه وی اما عدم اجرای مجازات، قابل محاکمه است.

۱۴ محاکمه تبعه خارجی که مرتکب جعل اسکناس رایج ایران در خارج از

کشور شده است با کدام اصل قابل توجیه است؟

(الف) اصل صلاحیت واقعی (ب) اصل صلاحیت شخصی فعال

(ج) اصل صلاحیت شخصی منفعل (د) اصل صلاحیت جهانی

پاسخ: گزینه «الف» مطابق بند ث ماده ۵ قانون مجازات اسلامی ارتكاب جعل اسکناس رایج ایران در خارج از کشور توسط تبعه ایرانی یا غیرایرانی از حیث صلاحیت واقعی، قابل محاکمه در دادگاه صالح ایران است.

۱۵ استفاده آگاهانه از اسناد تعهد آور بانکی در ایران که در خارج از کشور

جعل شده است:

(الف) جرم بوده و مطابق قوانین جزایی ایران قابل محاکمه و مجازات است.

(ب) جرم بوده و مطابق قوانین جزایی کشور محل وقوع قابل محاکمه و مجازات است.

(ج) جرم نبوده و مرتکب قابل محاکمه نیست.

(د) جرم بوده و مرتکب جهت محاکمه به کشور محل وقوع جرم مسترد می‌گردد.

پاسخ: گزینه «الف» باید توجه داشت که هرچند در بند ۵ ماده ۵ قانون مجازات اسلامی صرفاً به جعل اسناد تعهدآور بانکی اشاره شده است اما با عنایت به رویکرد مقنن در بندهای الف تا ت ماده مذکور که در همه موارد علاوه بر جعل، استفاده از مورد مجعول را نیز مستوجب تعقیب و مجازات دانسته است لذا استفاده از اسناد تعهدآور بانکی که در خارج کشور مورد جعل واقع شده‌اند مشمول صلاحیت واقعی بوده و طبق قوانین جزایی ایران قابل محاکمه است.

سئوالات سطح B (متوسط)

۱ اگر تبعه ایرانی در خارج از کشور مرتکب قاچاق انسان گردد با چه شرایطی

در ایران قابل محاکمه است؟

الف) در ایران یافت شود یا به ایران اعاده گردد.

ب) متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.

ج) بدون هیچگونه قید و شرطی قابل محاکمه و مجازات طبق قوانین جزایی ایران است.

د) اجتماع شرایط مذکور در گزینه‌های الف و ب

پاسخ: گزینه «الف» برخی جرائم مانند قاچاق انسان به موجب قانون خاص داخلی یا مقررات و عهدنامه‌های بین‌المللی به عنوان جرم بین‌المللی محسوب می‌شوند و همه کشورهای دنیا باید با آن مقابله نموده و مرتکبان را محاکمه و مجازات نمایند. لذا مستندا به ماده ۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ مرتکب جرائم بین‌المللی از حیث صلاحیت جهانی در صورت دستگیری در ایران یا اعاده به ایران قابل محاکمه است زیرا رسیدگی به این نوع از جرائم حضوری است و مرتکب، قابل محاکمه غیابی نیست. توجه شود که گزینه دوم اختصاص به صلاحیت شخصی دارد و شامل صلاحیت جهانی نمی‌شود.

۲ کدام گزینه در خصوص صلاحیت شخصی منفعّل صحیح نیست؟

الف) شامل کلیه جرائم تعزیری اعم از منصوص شرعی و غیر غیرمنصوص شرعی می‌گردد.

ب) رفتار ارتكابی به موجب قانون ایران و قانون کشور محل وقوع، جرم باشد.

ج) باید مرتکب جرم تبعه خارجی و بزه دیده تبعه ایران باشد.

د) متهم در کشور محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده باشد یا در صورت محکومیت

مجازات درباره او اجرا نشده باشد.

پاسخ: گزینه «الف» اولاً به موجب ماده ۸ قانون مجازات اسلامی چنانچه شخص غیرایرانی در خارج ایران مرتکب جرم تعزیری علیه تبعه ایرانی یا علیه کشور ایران شود به شرط آن که رفتار ارتكابی به موجب قانون ایران و قانون کشور محل وقوع، جرم باشد و متهم در کشور محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده باشد

یا در صورت محکومیت مجازات درباره او اجرا نشده باشد، در صورت دستگیری در ایران یا استرداد به ایران قابل محاکمه است. و ثانیاً با توجه به تبصره ۲ ماده ۱۱۵ قانون یاد شده مقررات مربوط به صلاحیت شخصی (اعم از فعال و منفعل) شامل تعزیرات منصوص شرعی نمی‌گردد.

۳ «قاعده احتساب» در کدامیک از اصول صلاحیتی و در کدام دسته از

جرایم پذیرفته شده است؟

الف) اصل صلاحیت واقعی - جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی
 ب) اصل صلاحیت شخصی فعال و اصل صلاحیت شخصی منفعل - جرایم تعزیری
 ج) اصل صلاحیت واقعی و اصل صلاحیت شخصی فعال و منفعل - جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی

د) اصل صلاحیت واقعی و اصل صلاحیت شخصی فعال و منفعل - جرایم تعزیری
 پاسخ: گزینه «الف» مستند به ماده ۵ قانون مجازات اسلامی اصل صلاحیت واقعی ناظر به جرائم تعزیری غیرمنصوص شرعی است و مطابق ذیل ماده مذکور اگر مرتکب در خارج از کشور محاکمه و مجازات شده باشد با رعایت قاعده احتساب میزان مجازات تحمل شده محاسبه و کسر می‌گردد.

۴ ارتکاب کدام یک از جرائم زیر توسط یک تبعه غیرایرانی در خارج از

کشور قابل مجازات در دادگاه‌های ایران نیست؟

الف) جعل اجراییه کمیسیون منابع طبیعی
 ب) جعل اسکناس رایج ایران
 ج) جعل اسناد تعهدآور بانکی
 د) جعل دستخط عادی رئیس جمهور

پاسخ: گزینه «د» مستنداً به بند پ ماده ۵ قانون مجازات اسلامی جعل دستخط رسمی رئیس جمهور در خارج از کشور در محاکم ایران از باب صلاحیت واقعی قابل رسیدگی است. اما گزینه اول به استناد بند ت و گزینه‌های دوم و سوم به استناد بند ث ماده مذکور جرم بوده و حتی در صورت عدم حضور مرتکب دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی به موضوع را دارند.

۵ (الف) تبعه ایرانی در خارج از کشور مرتکب قوادی می‌شود. دادگاه محل وقوع جرم مرتکب را به شش ماه حبس محکوم و مجازات اجرا می‌گردد. در صورت بازگشت «الف» به ایران در خصوص محاکمه وی کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

(الف) محاکمه مرتکب بنا بر قاعده منع محاکمه مجدد امکان‌پذیر نیست.

(ب) محاکمه مرتکب بنا بر قاعده احتساب امکان‌پذیر است.

(ج) مرتکب در هر حال قابل محاکمه است.

(د) با توجه به ارتکاب جرم خارج از محدوده سرزمینی، امکان محاکمه وجود ندارد.

پاسخ: گزینه «ج» قانون‌گذار در تبصره ۲ ماده ۱۱۵ قانون مجازات اسلامی صرفاً جرائم تعزیری منصوص شرعی را از شمول صلاحیت شخصی خارج دانسته است اما باید توجه داشت که ارتکاب جرائم حدی از نوع حق الهی نیز مشمول مواد ۷ و ۸ قانون یاد شده نمی‌شوند و مرتکب در هر حال قابل محاکمه در ایران است.

۶ به جرایم مستخدمان دولت اعم از ایرانی یا غیر ایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب می‌شوند در صورت وجود کدام یک از شرایط زیر در دادگاه‌های ایران رسیدگی می‌شود؟

(الف) در صورتی که جرایم آنها در ارتباط با شغل و وظیفه ارتکاب یافته باشد.

(ب) در صورتی که در ایران یافت شوند یا به ایران اعاده گردند.

(ج) در صورتی که شرط مجرمیت متقابل وجود داشته باشد.

(د) در صورت اجتماع شرایط مذکور در گزینه‌های اول تا سوم

پاسخ: گزینه «الف» با توجه به ماده ۶ قانون مجازات اسلامی برای اعمال مقررات این ماده اولاً باید شخص رابطه استخدامی با کشور ایران داشته باشد و تابعیت وی مورد نظر نیست. ثانیاً ارتکاب جرم در ارتباط با شغل و وظیفه بوده و با سوء استفاده از موقعیت ارتکاب یافته باشد ولی نیازی به یافت شدن در ایران یا اعاده به ایران نیست و امکان محاکمه غیابی وجود دارد. از طرف دیگر جرم بودن مطابق قوانین ایران لازم و کافی است و نیازی به مجرمیت متقابل نیست.

۷ رسیدگی به جرایم ارتكابی در کشتی‌های جنگی خارجی که در قلمرو دریایی

جمهوری اسلامی ایران در حال تردد اند در صلاحیت کدام کشور است؟
الف) در صورتی که مخل نظم عمومی دریای سرزمینی ایران باشد در صلاحیت ایران است.

ب) در صورتی که بزه دیده یا مجنی‌علیه ایرانی باشد در صلاحیت ایران است.

ج) مطلقاً محاکم ایران صلاحیت دارند.

د) کشور صاحب پرچم کشتی

پاسخ: گزینه «د» باید توجه داشت که هواپیماها و کشتی‌های نظامی مظهر حاکمیت و اقتدار حکومت‌هاست. بنابراین مستند به ماده ۸ قانون تعیین حدود آب‌های ساحلی و منطقه نظارت دولت در دریاها مصوب ۱۳۱۳ «رسیدگی و تعقیب جنحه و جنایاتی که در کشتی‌های جنگی خارجی واقع می‌شود از صلاحیت مقامات ایرانی خارج است.»

۸ «الف» در ورامین از طریق اینستاگرام با خانم «ب» تبعه ایرانی مقیم

استرالیا که دارای تحصیلات عالی و ثروت کلان می‌باشد، آشنا و با ارائه مدارک جعلی، خود را وکیل پایه یک دادگستری معرفی کرده و «ب» را متقاعد می‌نماید که با او ازدواج کند. در صورت وقوع عقد ازدواج در کشور استرالیا، بر مبنای وکیل بودن (الف)، رسیدگی به جرم تدلیس در نکاح در صلاحیت کدام کشور است؟

الف) در صورت استرداد الف به ایران در صلاحیت کشور ایران است.

ب) ایران

ج) آلمان

د) در صورت حضور الف در ایران در صلاحیت کشور ایران است.

پاسخ: گزینه «ب» با توجه به ماده ۴ قانون مجازات اسلامی «هرگاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.» بنابراین چون قسمتی از جرم «تدلیس در نکاح» در قلمرو ایران واقع شده لذا محاکم ایران صلاحیت رسیدگی دارند.

۹ در صورتی که یک تبعه فرانسوی در قلمرو سرزمینی کشور ایران به قصد قتل یک تبعه ایتالیایی سلاح گرم تهیه نماید و سپس در خاک لبنان او را به وسیله همان سلاح به قتل برساند تحت چه شرایطی کشور ایران صلاحیت رسیدگی به قتل ارتكابی از سوی تبعه فرانسوی را دارد؟

الف) در صورتی که در ایران یافت شود.

ب) در صورتی که مطابق قواعد استرداد مجرمین به ایران اعاده گردد.

ج) کشور ایران بدون هیچ قید و شرطی صلاحیت محاکمه او را دارد.

د) کشور ایران مطلقاً صلاحیت رسیدگی به قتل ارتكابی از سوی او را ندارد.

پاسخ: گزینه «د» اعمال ماده ۴ قانون مجازات اسلامی به عنوان در حکم جرم واقع شده در ایران ناظر به زمانی است که بخشی از عنصر مادی جرم در ایران واقع گردد. تهیه سلاح که تهیه مقدمات جرم است چون از اجزای عنصر مادی جرم قتل محسوب نمی‌گردد لذا از شمول ماده ۴ خارج بوده و دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی به قتل ارتكاب یافته را ندارند.

۱۰ در صورت ارتكاب جرم کلاهبرداری توسط یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

الف) به دلیل مصونیت پارلمانی قابل تعقیب و مجازات نیست.

ب) بعد از اتمام دوره نمایندگی امکان تعقیب و مجازات وی وجود دارد.

ج) با موافقت کمیسیون نظارت بر رفتار نمایندگان امکان تعقیب و مجازات وی وجود دارد.

د) قابل تعقیب و مجازات در مراجع صالح قضایی می‌باشد.

پاسخ: گزینه «د» مطابق اصل ۸۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نمایندگان مجلس شورای اسلامی فقط در مورد وظایف ناشی از نمایندگی مصون هستند. همچنین برابر نظریه مشورتی شماره ۳۰۳۶/۳۱/۳۰ مورخ ۲۰/۱۰/۸۰ شورای نگهبان «اصل ۸۶ قانون اساسی در مقام بیان آزادی نماینده در رابطه به رای دادن و اظهار نظر در جهت ایفای وظایف نمایندگی در مجلس است و ارتكاب اعمال و عناوین مجرمانه از شمول این اصل خارج می‌باشد» بنابراین جرائم ارتكابی آنان قابل رسیدگی در محاکم صالح می‌باشد.

۱۱ یک تاجر چینی برخلاف قرار داد و توافق با تبعه ایرانی در مالزی اقدام به ارسال کالای نامرغوب و تقلبی برای وی می‌نماید. چنانچه بعد مدتی تاجر مذکور در ایران شناسایی و دستگیر شود کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

الف) مطابق قوانین ایران محاکمه و به مجازات می‌رسد.
 ب) مطابق قوانین قانون کشور متبوعش محاکمه و به مجازات می‌رسد.
 ج) مطابق قوانین قانون کشور محل وقوع جرم محاکمه و به مجازات می‌رسد.
 د) مطابق قوانین ایران محاکمه و صرفاً به رد مال و جبران خسارات وارده محکوم می‌گردد.

پاسخ: گزینه «الف» با توجه به این که رفتار ارتكابی مصداق کلاهبرداری است و جرم مذکور نوعاً در کشور خارجی محل وقوع نیز قابل تعقیب و مجازات است لذا مستند به ماده ۸ قانون مجازات اسلامی مرتکب مطابق قوانین ایران محاکمه و به مجازات می‌رسد.

۱۲ اتباع بیگانه‌ای که در خدمت دولت ایران هستند چنانچه در راستای وظیفه خود مرتکب جرم در خارج کشور شوند مطابق کدام قانون محاکمه خواهند شد؟

الف) قانون کشور متبوع مرتکب
 ب) قانون کشور محل وقوع جرم
 ج) قوانین بین‌المللی
 د) قوانین جزایی ایران

پاسخ: گزینه «د» مطابق ماده ۶ قانون مجازات اسلامی «به جرائم مستخدمان دولت اعم از ایرانی یا غیرایرانی که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده‌اند... طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی می‌شود.»

۱۳ کدام اصل، صلاحیت قانون کشور محل دستگیری مرتکب را بدون در نظر گرفتن تابعیت وی یا تابعیت مجنی‌علیه مورد تایید قرار می‌دهد؟

الف) اصل صلاحیت شخصی
 ب) اصل صلاحیت جهانی
 ج) اصل صلاحیت سرزمینی
 د) اصل صلاحیت واقعی

پاسخ: گزینه «ب» مطابق اصل صلاحیت جهانی در جرائم بین‌المللی در صورت یافت شدن مرتکب، وی طبق قانون کشور محل دستگیری قابل محاکمه و مجازات است.

۱۴ کدام مورد در حکم جرم واقع شده در ایران نیست؟

- الف) وقتی تهیه مقدمات ارتکاب جرم در ایران و عملیات اجرایی در خارج واقع شود.
 ب) وقتی قسمتی از یک جرم در ایران واقع شود.
 ج) وقتی نتیجه یک جرم در ایران واقع شود.
 د) وقتی قسمتی از جرم یا نتیجه آن در ایران واقع شود.

پاسخ: گزینه «الف» مطابق ماده ۴ قانون مجازات اسلامی «هر گاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.» بنابراین اگر مقدمات ارتکاب جرم در ایران صورت گیرد و عملیات اجرایی در خارج واقع شود مشمول مقررات ماده ۴ از حیث ترتب آثار صلاحیت سرزمینی نخواهد بود.

۱۵ یک ایرانی در ترکیه، اقدام به جعل سند رسمی کرده و در آنجا به شش ماه

زندان محکوم شده است. او پس از اتمام مدت محکومیت، به ایران می‌آید. با توجه به اینکه مجازات قانونی این جرم در ایران، شش ماه تا سه سال حبس است، وضعیت محاکمه و مجازات او در ایران، چگونه است؟
 الف) قابل محاکمه و مجازات نیست.

ب) قابل محاکمه است و دادگاه حداکثر شش ماه زندان برای او باید تعیین نماید.
 ج) قابل محاکمه است و دادگاه در تعیین مجازات، مدت حبس تحمل شده را محاسبه می‌نماید.

د) قابل محاکمه است و به دلیل ارتکاب جرم خارج از کشور، دادگاه حداکثر مجازات را تعیین می‌نماید.

پاسخ: گزینه «الف» با توجه به این که موضوع مشمول صلاحیت شخصی فعال می‌باشد مطابق بند ب ماده ۷ قانون مجازات اسلامی محاکمه و مجازات مرتکب مشروط به آن است که متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در

صورت محکومیت مجازات کلا یا بعضا درباره او اجرا نشده باشد. بنابراین در فرض سؤال با توجه به تحمل محکومیت، امکان محاکمه و مجازات مرتکب وجود ندارد.

سئوالات سطح A (سخت)

۱ قاعده «منع محاکمه مجدد» در کدامیک از اصول صلاحیتی و در کدام

دسته از جرایم پذیرفته شده است؟

الف) اصل صلاحیت شخصی فعال و اصل صلاحیت شخصی منفعل - جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی

ب) اصل صلاحیت شخصی فعال و اصل صلاحیت شخصی منفعل - جرایم تعزیری

ج) اصل صلاحیت واقعی و اصل صلاحیت شخصی فعال و منفعل - جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی

د) اصل صلاحیت واقعی و اصل صلاحیت شخصی فعال و منفعل - جرایم تعزیری

پاسخ: گزینه «الف» بند الف ماده ۸ قانون مجازات اسلامی «هرگاه شخص غیرایرانی در خارج از ایران علیه شخصی ایرانی یا علیه کشور ایران مرتکب جرمی به جز جرائم مذکور در مواد قبل شود و در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جزائی جمهوری اسلامی ایران به جرم او رسیدگی می‌شود، مشروط بر اینکه: الف- متهم در جرائم موجب تعزیر در محل وقوع جرم، محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد...» همچنین طبق بند ب ماده ۷ قانون یاد شده «علاوه بر موارد مذکور در مواد فوق هر یک از اتباع ایران در خارج از کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود مشروط بر اینکه: «...ب- در صورتی که جرم ارتكابی از جرائم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد...»

ضمن این که مستفاد از تبصره ۲ ماده ۱۱۵ این قانون مقررات مربوط به مواد ۷ و ۸ شامل تعزیرات منصوص شرعی نمی‌گردد.

۲ کدام مورد شامل صلاحیت سرزمینی شناور نسبت به ایران نمی‌شود؟

الف) احراق کشتی ایرانی پهلو گرفته در بندرعباس در اثر پرتاب مواد منفجره به درون کشتی

ب) جرح در هواپیمای نظامی ایرانی در فضای هوایی که متعلق به هیچ کشوری نیست.

ج) سرقت در هواپیمای غیرنظامی ایرانی در قلمرو هوایی فرانسه

د) قتل در کشتی غیرنظامی ایرانی در اقیانوس آرام

پاسخ: گزینه «الف» مقصود از «صلاحیت سرزمینی شناور» همان صلاحیت دادگاه‌های کشور صاحب پرچم در رسیدگی به جرائم ارتكابی در داخل هواپیماها و کشتی‌های نظامی است. در گزینه دوم جرم ارتكابی در هواپیمای نظامی واقع شده و در گزینه‌های سوم و چهارم از آنجا که به وقوع شرایط سه گانه (ف.ت.ا) در هواپیما و شرایط چهارگانه (م.د.ا.م) در کشتی اشاره نشده است لذا رسیدگی بنا بر اصل صلاحیت سرزمینی شناور در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است. بنابراین گزینه‌های دوم تا چهارم مشمول صلاحیت مذکور هستند.

۳ سرکنسول یک کشور خارجی در قم مرتکب قتل مشهود می‌شود.

رسیدگی به جرم در صلاحیت چه مرجعی است؟

الف) در صورت موافقت کشور متبوع در دادگاه‌های کیفری ایران

ب) دادگاه کشور متبوع سرکنسول

ج) دادگاه کیفری محل وقوع جرم

د) دادگاه کیفری تهران

پاسخ: گزینه «ج» به موجب ماده ۴۳ کنوانسیون وین کارکنان کنسولی صرفاً در اعمال مربوط به وظایفشان دارای مصونیت هستند بنابراین با استناد به صدر ماده ۳۱۰ آیین دادرسی کیفری رسیدگی به اتهام مرتکب در صلاحیت دادگاه کیفری صالح محل وقوع خواهد بود.

۴ رسیدگی به جرایم ارتكابی در کشتی‌های تجاری خارجی که در آب‌های

ساحلی ایران در حال تردد هستند، در کدامیک از موارد زیر در صلاحیت

قانونی و قضایی ایران است؟

الف) جرم ارتكابی جرم قاچاق کالا و ارز باشد.

ب) متهم یا مجنی‌علیه تبعه ی ایران باشد.

ج) اثرات و عواقب جرم متوجه جمهوری اسلامی ایران گردد.

د) رسیدگی به جرایم ارتكابی در کشتی‌های خارجی از صلاحیت قانونی و قضایی

ایران خارج است.

پاسخ: گزینه «ج» با توجه به مقررات بین‌المللی، کشتی حامل پرچم یک کشور، جزئی از خاک آن کشور محسوب می‌گردد و اصولاً جرایم ارتكابی در آن باید در صلاحیت کشور صاحب پرچم باشد. اما به موجب ماده ۱۰ قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۲، در یکی از چهار مورد زیر، رسیدگی به جرم ارتكابی در کشتی غیر جنگی خارجی که در آب‌های ساحلی ایران در حال حرکت است در صلاحیت کشور ایران است:

- الف- چنانچه اثرات و عواقب جرم متوجه جمهوری اسلامی ایران گردد.
 ب- چنانچه جرم ارتكابی محل صلح و نظم و آرامش داخلی و یا نظم عمومی دریای سرزمینی باشد.
 ج- چنانچه فرمانده کشتی یا نماینده ی دیپلماتیک یا کنسولی دولت صاحب پرچم کشتی، تقاضای کمک و رسیدگی نماید.
 د- چنانچه رسیدگی و تعقیب برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روانگردان ضروری باشد.

۵ «الف» تبعه ایرانی در کشور هلند مرتکب چندین فقره زنای با رضایت

می‌گردد. در صورت وجود کدام یک از شرایط زیر دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی به آن جرم «الف» را دارند؟

- الف) جرم بودن عمل ارتكابی در کشور هلند
 ب) یافت شدن یا اعاده شدن الف به ایران
 ج) عدم برخورداری الف از موارد منع یا موقوفی تعقیب یا معافیت از مجازات به موجب قوانین ایران
 د) موارد گزینه ب و ج

پاسخ: گزینه «د» با توجه به ماده ۷ قانون مجازات اسلامی که بیانگر اصل صلاحیت شخصی فعال است. برای اعمال این اصل صرف اینکه عمل به موجب قوانین ایران جرم باشد کفایت می‌کند و نیازی نیست که عمل در کشور خارجی نیز جرم باشد. اما باید مرتکب در ایران یافت شود یا به ایران اعاده گردد و موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا معافیت از مجازات مرتکب به موجب قوانین ایران نباشد.

۶ یک تبعه آلمانی در فرانسه مرتکب جاسوسی علیه ایران و فرانسه و به نفع دولت آلمان می‌گردد و در فرانسه محاکمه و حکم برائت قطعی در خصوص جاسوسی علیه ایران صادر می‌شود. با توجه به قوانین جزایی ایران: الف) حکم برائت قطعی صادره اعتبار امر مختومه داشته و دادگاه‌های ایران حق محاکمه مجدد تبعه آلمانی را ندارند. ب) در صورتی که تبعه آلمانی در ایران یافت شود یا به ایران اعاده گردد امکان محاکمه مجدد وی در ایران وجود دارد. ج) حکم برائت صادره از نظر قوانین ایران اعتباری نداشته و دادگاه‌های ایران می‌توانند حتی بدون حضور تبعه آلمانی در ایران رسیدگی و حکم مقتضی صادر نمایند. د) دادگاه‌های ایران صرفاً در صورتی می‌توانند مجدداً به اتهام تبعه آلمانی رسیدگی نمایند که فرد مذکور مطابق قوانین استرداد مجرمین به ایران اعاده گردد.

پاسخ: گزینه «ج» «جاسوسی» جرمی است علیه امنیت خارجی ایران و مشمول بند الف ماده ۵ قانون مجازات اسلامی است. لذا با توجه به ماده ۵ قانون مذکور که بیانگر اصل صلاحیت واقعی می‌باشد دادگاه‌های ایران می‌توانند حتی بدون حضور متهم به اتهام وی رسیدگی و حکم غیابی صادر نمایند و قانون‌گذار در این ماده اصل منع محاکمه مجدد را نپذیرفته است. در نتیجه اگر به اتهام ایرانی یا خارجی که مرتکب یکی از جرایم مقرر در ماده مذکور شده است در خارج از ایران رسیدگی و حکم محکومیت قطعی صادر ولی اجرا نگردد یا اینکه حکم برائت قطعی صادر شود، دادگاه‌های ایران حق رسیدگی و صدور حکم مقتضی مجدد را دارند.

۷ «الف» تبعه قطری اقدام به تهیه وسایل ارتکاب جرم جعل دستخط غیررسمی مقام رهبری برای تبعه ایرانی در کشور کویت می‌نماید. چنانچه مرتکبین در مرحله شروع به جرم دستگیر شوند، کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

الف) مرتکبین قابل محاکمه در دادگاه‌های ایران هستند. ب) مقررات صلاحیت واقعی در خصوص جرم مذکور شامل مرحله شروع به جرم نمی‌شود. ج) مقررات صلاحیت واقعی شامل مباشر است و نسبت به معاون تسری ندارد.

د) بر اساس گزینه‌های دوم و سوم مرتکبین قابل محاکمه نیستند.

پاسخ: گزینه «الف» هر چند در صدر ماده ۵ قانون مجازات اسلامی کلمه «مرتکب» بیان شده است اما باید توجه داشت که حکم این ماده صرف نظر از مباشر بوده و شامل شریک و معاون نیز می‌گردد و شروع به جرم آن نیز طبق مقررات ماده ۱۲۲ جرم بوده و مجازات دارد.

۸ دبیر اول سفارت مجارستان حین رانندگی در اصفهان به دلیل عدم تعادل

ناشی از مصرف مسکرات با عابری برخورد که موجب مرگ وی می‌شود.

رسیدگی به بزه ارتكابی در ایران با چه شرایطی امکان‌پذیر می‌باشد؟

الف) چنانچه ارتكاب جرم در رابطه با اعمال مربوط به وظایفشان نباشد.

ب) چنانچه ثابت گردد مرتکب با علم به ممنوعیت مصرف مشروب الکلی اقدام به رانندگی نموده است.

ج) در هر صورت محاکمه مرتکب در ایران ممکن نیست.

د) در هر صورت محاکمه مرتکب در ایران ممکن است.

پاسخ: گزینه «ج» باید توجه داشت که به موجب ماده ۳۱ کنوانسیون وین جرائم ارتكابی ماموران دیپلماتیک مانند سفیر، کاردار و یا دبیر سفارتخانه کشور خارجی به طور مطلق قابل رسیدگی در محاکم کشور پذیرنده نمی‌باشد و حسب بند ۴ ماده مذکور مرتکب در کشور فرستنده و متبوع خویش محاکمه خواهد شد.

۹ چنانچه فردی خارج از کشور ایران مرتکب سوء استفاده از افراد زیر ۱۸

سال برای ارتكاب جرائم مرتبط با سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی شود

دادگاه‌های ایران بر اساس کدام نوع از صلاحیت می‌توانند به بزه ارتكابی

رسیدگی نمایند؟

الف) واقعی (ب) جهانی (ج) شخصی فعال (د) شخصی منفعل

پاسخ: گزینه «ب» مستفاد از بند د ماده ۲۸ قانون جرائم رایانه‌ای (ماده ۷۵۶ قانون مجازات اسلامی) این است که ارتكاب جرم رایانه‌ای متضمن سوء استفاده از افراد زیر ۱۸ سال توسط تبعه ایرانی یا غیرایرانی جرم می‌باشد و با توجه به اطلاق بند مذکور جرم یاد شده اعم از این است که در قلمرو ایران ارتكاب یابد یا خارج

از ایران و با توجه به اینکه قید «مجرمیت متقابل» ندارد، بنابراین دادگاه‌های ایران از حیث صلاحیت جهانی صالح به رسیدگی هستند.

۱۰ کدام عبارت صحیح نمی‌باشد؟

الف) قاعده منع محاکمه مجدد صرفاً شامل تعزیر منصوص شرعی، حدود و قصاص نمی‌شود.

ب) در صورت وجود موجبات منع یا موقوفی تعقیب، منع اجرا، سقوط مجازات امکان محاکمه مرتکب وجود ندارد.

ج) در صلاحیت واقعی در صورت مجازات مرتکب، میزان مجازات اجرا شده در محاکمه مجدد محاسبه می‌شود.

د) هر سه گزینه صحیح می‌باشد.

پاسخ: گزینه «الف» توضیح این که گزینه دوم در مقام بیان «قاعده منع محاکمه مجدد» در صلاحیت شخصی و گزینه سوم در مقام بیان «قاعده احتساب» در صلاحیت واقعی می‌باشد. در گزینه اول باید توجه داشت که قاعده منع محاکمه مجدد علاوه بر تعزیرات منصوص شرعی شامل حدود، قصاص و دیات نیز نمی‌شود که کلمه «دیات» از گزینه نخست جا مانده است.

۱۱ «الف» تبعه اتریشی به قصد قتل «ب» تبعه فرانسوی اقدام به تهیه سلاح

در ایران نموده و «ب» را در ترکیه می‌کشد. در چه شرایطی دادگاه ایران صلاحیت رسیدگی به جرم قتل را دارد؟

الف) مطلقاً صلاحیت ندارد.

ب) مطلقاً صلاحیت دارد.

ج) در صورت دستگیر شدن در ایران یا استرداد مرتکب به ایران

د) در صورت درخواست دولت اتریش یا فرانسه

پاسخ: گزینه «الف» با توجه به مواد ۳ و ۴ قانون مجازات اسلامی اولاً جرم قتل در محدوده سرزمینی ایران واقع نشده است. ثانیاً جرم مذکور به تمامه در کشور خارجی صورت پذیرفته است قسمتی از آن یا نتیجه آن در محدوده زمینی، دریایی یا هوایی ایران واقع نشده است.

۱۲ مصونیت نمایندگان سیاسی کشورهای خارجی در محل ماموریت موجب**معافیت آنان از کدام مورد است؟**

- الف) مسئولیت کیفری و مدنی مشروط به آن که در راستای انجام وظایفشان باشد.
 ب) صرفاً مسئولیت کیفری مشروط به آن که در راستای انجام وظایفشان باشد.
 ج) صرفاً مسئولیت مدنی مشروط به آن که در راستای انجام وظایفشان باشد.
 د) مسئولیت کیفری و مدنی حتی اگر در راستای انجام وظایفشان نباشد.

پاسخ: گزینه «د» در خصوص مصونیت دیپلماتیک توجه داوطلبان محترم را به دسته بندی زیر جلب می‌کند. مصونیت دیپلماتیک دو حالت دارد:

۱- نسبت به مامور سیاسی: مانند سفیر، کاردار، دبیر سفارتخانه در پایتخت کشور پذیرنده که متکفل امور اداری و سیاسی است. بر اساس ماده ۳۱ کنوانسیون وین مأموران دیپلماتیک کشور خارجی بطور مطلق در کشور پذیرنده قابل تعقیب قضایی اعم از جزایی و مدنی نیست. البته مصونیت قضایی مامور دیپلماتیک در دولت پذیرنده مطابق بند ۴ ماده ۳۱ کنوانسیون مذکور او را از تعقیب دولت فرستنده معاف نخواهد داشت.

۲- نسبت به مامور کنسولی: مانند سرکنسول که در شهرهای مهم کشور پذیرنده مستقر است و صرفاً متکفل امور اداری است. بر اساس ماده ۴۳ کنوانسیون وین کارکنان کنسولی در رابطه با اعمال مربوط به وظایفشان دارای مصونیت قضایی اعم از جزایی و مدنی هستند و در سایر اعمال، قابل محاکمه در دادگاه کشور پذیرنده می‌باشند.

۱۳ مجرمیت متقابل در اصل مبتنی بر تابعیت بزه دیده نسبت به کدام جرائم**اعمال می‌گردد؟**

- الف) قصاص، دیات و تعزیرات
 ب) تعزیرات منصوص و غیرمنصوص
 ج) تعزیرات غیرمنصوص
 د) قصاص و تعزیرات

پاسخ: گزینه «ج» مستفاد از عبارت «تعزیر» در بند الف ماده ۸ قانون مجازات اسلامی این است که اصل صلاحیت شخصی منفعل که رعایت مجرمیت متقابل، شرط امکان محاکمه مرتکب است، صرفاً شامل جرائم تعزیری بوده و تسری به حدود و قصاص ندارد. از طرفی با توجه به تبصره ۲ ماده ۱۱۵ قانون مذکور که تصریح شده است مقررات بندهای الف و ب ماده ۸ شامل تعزیرات منصوص شرعی نمی‌گردد، لذا مقصود مقنن از تعزیر در بند الف ماده ۸ «تعزیر غیرمنصوص شرعی» است.

۱۴ «الف» مرتکب قتل عمدی یک تبعه ایرانی در خارج از کشور می‌شود و به موجب قانون کشور محل وقوع جرم به ۱۵ سال حبس محکوم می‌گردد. چنانچه «الف» بعد از تحمل محکومیت به ایران برگردد در خصوص محاکمه وی کدام مورد صحیح است؟

الف) قابل محاکمه است و در صورت تقاضای اولیای دم قصاص می‌شود.
 ب) قابل محاکمه است و صرفاً دادگاه می‌تواند از جنبه عمومی مجازات تعیین کند.
 ج) قابل محاکمه است و در صورت تقاضای اولیای دم به پرداخت دیه محکوم می‌شود.
 د) با توجه به تحمل مجازات امکان محاکمه مجدد وجود ندارد.

پاسخ: گزینه «الف» با عنایت به ماده ۷ قانون مجازات اسلامی باید توجه داشت که بندهای ب و پ ماده مذکور جهت اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال صرفاً در مورد تعزیرات غیرمنصوص شرعی بوده و شامل جرائم مستوجب حد و قصاص نمی‌گردد. بنابراین مرتکب در هر حال قابل محاکمه می‌باشد و در صورت تقاضای اولیای دم محکوم به قصاص خواهد شد.

۱۵ جرمی در کشتی نفتکش متعلق به دولت اندونزی که در اجاره ایران است در آب‌های سرزمینی چین واقع می‌شود. رسیدگی به آن در صلاحیت کدام کشور است؟

الف) اندونزی
 ب) ایران
 ج) چین
 د) هریک از اندونزی، ایران یا چین که زودتر رسیدگی را آغاز نموده باشد.

پاسخ: گزینه «ب» وقوع جرم در کشتی غیرنظامی از حیث صلاحیت سرزمینی شناور اصولاً در صلاحیت کشور صاحب پرچم است و این اصل نسبت به کشتی‌هایی که تحت اجاره دولت دیگری هستند نیز جاری است.

۱۶ «الف» در ایران، سلاح گرم در اختیار «ب» قرار می‌دهد و «ب» پس از ورود به پاکستان اقدام به قتل یکی از سران طوایف بلوچ آن کشور می‌نماید. بر مبنای کدام اصل «الف» و «ب» قابل محاکمه هستند؟

الف) متهمان بر اساس اصل صلاحیت سرزمینی به نحو حضوری قابل محاکمه هستند.
ب) متهمان بر اساس اصل صلاحیت شخصی فعال به نحو حضوری قابل محاکمه هستند.
ج) الف بر اساس صلاحیت سرزمینی و ب بر اساس صلاحیت شخصی فعال قابل محاکمه هستند.

د) الف بر اساس صلاحیت سرزمینی و ب بر اساس صلاحیت شخصی فعال مشروط به دستگیری وی قابل محاکمه هستند.

پاسخ: گزینه «د» اتهامات الف نگهداری سلاح غیرمجاز و معاونت در قتل عمد است که حسب ماده ۳ قانون مجازات اسلامی از حیث صلاحیت سرزمینی قابل محاکمه می‌باشد. ب نیز مطابق ماده ۷ قانون مذکور به اتهام قتل عمد به موجب اصل صلاحیت شخصی فعال قابل محاکمه در ایران است به شرطی که در ایران یافت شود. باید توجه داشت که برابر ماده ۳۱۰ قانون آیین دادرسی کیفری دادگاه محل دستگیری ب صالح به رسیدگی است و به اتهام الف نیز مطابق ماده ۳۱۱ قانون یاد شده در دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اتهام ب به عنوان مباشر اصلی را دارد رسیدگی می‌نماید.

۱۷ در صورت وجود کدام مورد محاکم ایران صلاحیت رسیدگی به جرم ارتكابی داخل هواپیمای نظامی خارجی را دارند؟

الف) بزه کار یا بزه دیده تبعه ایران باشد.
ب) خلبان هواپیما یا نماینده دولت خارجی درخواست رسیدگی نمایند.
ج) جرم از جرائم بین المللی محسوب گردد.
د) محاکم ایران صلاحیت رسیدگی ندارند.

پاسخ: گزینه «د» با توجه به این که هواپیمای نظامی مظهر و نشانه اقتدار و حاکمیت یک کشور محسوب می‌شود لذا براساس کنوانسیون توکیو رسیدگی به جرائم ارتكابی داخل هواپیمای نظامی در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است که به آن «صلاحیت سرزمینی شناور» اطلاق می‌گردد.

۱۸ با وجود کدام شرط محاکم ایران صلاحیت رسیدگی به جرم واقع شده داخل هواپیمای مسافربری خارجی را دارند؟

الف) بزه کار یا بزه دیده تبعه ایران باشد.

ب) خلبان هواپیما یا نماینده دولت خارجی درخواست رسیدگی نمایند.

ج) اثرات جرم متوجه ایران باشد.

د) محاکم ایران صلاحیت رسیدگی ندارند.

پاسخ: گزینه «الف» مطابق ماده ۳۱ قانون هواپیمایی کشوری رسیدگی به جرم ارتكابی در هواپیمای غیرنظامی اصولاً در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است مگر هواپیما در ایران فرود آید یا مرتکب یا بزه دیده تبعه ایران باشد یا جرم ارتكابی علیه امنیت ایران باشد.

۱۹ داخل یک کشتی جنگی کشور خارجی حین عبور از دریای سرزمینی ایران جرمی واقع می‌شود. در صورت تقاضای رسمی کاپیتان کشتی جهت رسیدگی به جرم ارتكابی:

الف) امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.

ب) در صورت درخواست نماینده کشور خارجی امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.

ج) اگر جرم ارتكابی از جرائم بین المللی باشد امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.

د) امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود ندارد.

پاسخ: گزینه «د» از آنجا که کشتی نظامی مظهر و نشانه اقتدار و حاکمیت یک کشور محسوب می‌شود لذا براساس ماده ۸ قانون تعیین حدود آب‌های ساحلی رسیدگی به جرائم ارتكابی داخل کشتی نظامی در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است که به آن «صلاحیت سرزمینی شناور» اطلاق می‌گردد.

۲۰ یک کشتی باربری خارجی حامل مواد مخدر حین عبور از دریای سرزمینی ایران توقیف می‌گردد. در مورد رسیدگی به جرم ارتكابی کدام عبارت صحیح است؟

- الف) امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود ندارد.
- ب) امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.
- ج) در صورت درخواست نماینده کشور خارجی امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.
- د) اگر بزه کار تبعه ایران باشد امکان رسیدگی قضایی توسط دادگاه صالح در ایران وجود دارد.

پاسخ: گزینه «ب» مطابق ماده ۱۰ قانون مناطق دریایی رسیدگی به جرم ارتكابی در کشتی غیرنظامی خارجی اصولاً در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است مگر این که جرم ارتكابی محل نظم دریای سرزمینی باشد یا رسیدگی به جرم ارتكابی را فرمانده کشتی یا نماینده دولت صاحب پرچم درخواست کنند یا اثرات جرم متوجه ایران باشد یا جرم مرتبط با مواد مخدر و روانگردان باشد.

جدول مقایسه صلاحیت‌های مبنایی

(مواد ۳ تا ۹ قانون مجازات اسلامی)

مرجع صالح	نحوه رسیدگی	حضور مرتکب	تابعیت مرتکب	نوع جرم	قلمرو	نوع صلاحیت
اصولا محل وقوع جرم (۳۱۰) مگر مقامات مواد ۳۰۷ و ۳۰۸	حضوری / غیابی	شرط نیست	مهم نیست	مهم نیست	داخل	سرزمینی
مرتکب ایرانی ← محل دستگیری مرتکب خارجی ← تهران (۳۱۶)	حضوری / غیابی	شرط نیست	مهم نیست	ا.ج.ق	خارج	واقعی (حمایتی)
دادگاه محل دستگیری (۳۱۶) مگر تامین مالی تروریسم که دادگاه کیفری یک تهران (۱۲ ق. مربوطه)	فقط حضوری	شرط است	مرتکب ایرانی	فقط تعزیرات غیرمنصوص	خارج	شخصی فعال (+) تابعیت بزهکار)
دادگاه تهران (۳۱۶)	فقط حضوری	شرط است	مرتکب خارجی / بزه دیده ایرانی یا جرم علیه ایران	فقط تعزیرات غیرمنصوص + مجرمیت متقابل	خارج	شخصی منفعل (-) تابعیت بزه‌دیده)
مرتکب ایرانی ← محل دستگیری مرتکب خارجی ← تهران (۳۱۶)	فقط حضوری	شرط است	مهم نیست	جرایم بین‌المللی	خارج	جهانی

جدول ارتکاب جرم در هواپیما و کشتی خارجی

ماهیت وسیله		نوع وسیله
غیر نظامی دریای سرزمینی (۱۲ مایل دریایی معادل ۲۲ کیلومتر از ساحل)	نظامی	
اصولا در صلاحیت کشور صاحب پرچم مگر (ف.ت.ا) فرود هواپیما یا تبعه ایران (مرتکب، بزه‌دیده) یا علیه امنیت (م ۳۱ قانون هواپیمایی کشوری)	طبق صلاحیت سرزمینی شناور مطلقا در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است. (کنوانسیون توکیو)	هواپیما
اصولا در صلاحیت کشور صاحب پرچم مگر (م.ا.د.م) مخل نظم دریای سرزمینی یا درخواست فرمانده کشتی یا نماینده دولت صاحب پرچم یا اثرات جرم متوجه ایران یا جرم مواد مخدر و روانگردان (م ۱۰ قانون مناطق دریایی)	طبق صلاحیت سرزمینی شناور مطلقا در صلاحیت دادگاه کشور صاحب پرچم است. (م ۸ ق.تعیین حدود آب‌های ساحلی)	کشتی

جدول جرم جعل در صلاحیت واقعی

(ماده ۵ قانون مجازات اسلامی)

موضوع جعل	مقام	رفتار مجرمانه
مهر، امضاء، حکم، فرمان، دستخط (شامل اثر انگشت نمی‌شود)	رهبر ← (رسمی/ غیر رسمی) (۳ تا ۱۵ سال حبس) رؤسا ← روسای قوا + مجمع تشخیص + مجلس خبرگان + دیوانعالی + دادستان کل کشور (فقط رسمی) اعضا ← کابینه (وزراء + معاونین رئیس جمهور) + مجلس شورا + مجمع تشخیص + شورای نگهبان (فقط رسمی)	جعل + استفاده
آراء (حکم - قرار) و اجراییه	مراجع قضایی (محاکم - شورای حل اختلاف)	جعل + استفاده
فقط اجراییه	مراجع قانونی (اداره ثبت)	جعل + استفاده
اسکناس رایج (داخلی) یا اسناد تعهدآور و اوراق مشارکت	صادره از سوی بانکها، خزانه، دولت	اسکودا ← جعل + استفاده رویه قضایی ← فقط جعل

مبحث: قلمرو قوانین جزا در زمان

سؤالات سطح C (آسان)

۱ قاعده عطف بما سبق نشدن قوانین جزایی ماهوی در کدامیک از موارد زیر

قابل اعمال نیست؟

الف) جرایم موجب قصاص

ب) جرایم موجب حد

ج) جرایم موجب قصاص، حد و دیه

د) جرایم تعزیری غیر منصوص شرعی

پاسخ: گزینه «ج» بنابر نظر غالب حقوقی مستنبط از رای وحدت رویه شماره ۴۵ مورخ ۶۵/۱۰/۲۵ هیات عمومی دیوان عالی کشور «قاعده عطف به ماسبق نشدن قوانین کیفری» در خصوص حدود، قصاص و دیات و تعزیر منصوص شرعی اجراء نمی‌گردد. بدین معنا که در صورت تعیین مقررات جدید در مورد مجازات‌های شرعی بلافاصله عطف به ما سبق نیز صورت می‌گیرد.

۲ کدامیک از قوانین جزایی ماهوی زیر عطف بما سبق نمی‌شود؟

الف) تعزیرات منصوص شرعی

ب) قوانین تفسیری

ج) قوانین مساعد به حال متهم

د) هر سه مورد عطف بما سبق می‌شود.

پاسخ: گزینه «د» مستندا به ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی، قوانین مساعد به حال متهم و مقررات مربوط به تعزیرات منصوص شرعی با توجه به عبارت «مقررات و نظامات دولتی» که منصرف به تعزیرات غیرمنصوص شرعی می‌باشد، عطف به ماسبق می‌شوند. ضمن این که «قوانین تفسیری» قانون جدید محسوب نمی‌شوند.

۳ در صورتی که در مورد جرمی که قبلا به آن رسیدگی شده و حکم برائت

قطعی صادر شده است، به موجب قانون لاحق ادله اثبات جدیدی برای اثبات

مجرمیت متهم پیش بینی شود: